



NORGES HØYESTERETT

Den 1. februar 2013 ble det av Høyesteretts ankeutvalg bestående av dommerne Stabel, Normann og Kallerud i

HR-2013-00258-U, (sak nr. 2012/2077), sivil sak, anke over kjennelse:

A (advokat Ingolf Holmen)

mot

B

avsagt slik

K J E N N E L S E :

- (1) Saken gjelder videre anke over stadfestelse av tvungen gjeldsordning. Anken reiser spørsmål om en solidarisk medansvarlig for skyldnerens lån skal innkalles til den muntlige forhandlingen om forslag til tvungen gjeldsordning, jf. gjeldsordningsloven § 5-3 annet ledd.
- (2) Namsmannen i X åpnet 16. januar 2012 gjeldsforhandling hos B. Varsel om dette ble blant annet sendt til Bs tidligere samboer, A, fordi hun var opplyst å være medansvarlig for deler av hans lån. I varslet viste namsmannen til gjeldsordningsloven § 3-2 annet ledd første punktum hvor det er bestemt at varsel skal sendes eventuelle solidarisk medforpliktete. Senere fikk hun også tilsendt Bs forslag til frivillig gjeldsordning, jf. gjeldsordningsloven § 4-12 første ledd.
- (3) En av Bs kreditorer motsatte seg forslaget og frivillig gjeldsordning kom derfor ikke i stand. B begjærte så tvungen gjeldsordning, jf. gjeldsordningsloven § 5-1.
- (4) Etter muntlig forhandling i samsvar med gjeldsordningsloven § 5-3 annet ledd, avsa Øvre Romerike tingrett 19. juli 2012 kjennelse med slik slutning:

"Forslag til tvungen gjeldsordning fra B, født 03.03.1970, stadfestes i samsvar med det forslag og de endringer som framgår av denne kjennelsen."
- (5) Fordringshaverne var innkalt til den muntlige forhandlingen. A var ikke innkalt.
- (6) A anket tingrettens kjennelse og gjorde blant annet gjeldende at det var en saksbehandlingsfeil at hun ikke ble innkalt til den muntlige forhandlingen. Subsidiært anførte hun at stadfestelsen av gjeldsordningen virker støtende.

- (7) Eidsivating lagmannsrett forkastet anken 12. oktober 2012.
- (8) Til anførselen om tingrettens saksbehandlingsfeil bemerket lagmannsretten at A ikke er fordringshaver og gjeldsordningen medfører ikke at hun kommer i noen annen stilling enn om skyldneren av andre grunner mangler økonomisk evne til å dekke sin del av gjelden.
- (9) A har anket lagmannsrettens kjennelse. Anken gjelder lagmannsrettens saksbehandling og rettsanvendelse. Hun har i korte trekk gjort gjeldende:
- (10) Lagmannsretten har uriktig kommet til at den manglende innkallingen til den muntlige forhandlingen ikke er en saksbehandlingsfeil. A var samboer med skyldneren for 10 år siden og er fremdeles medansvarlig for hans pantelån. I rettspraksis er det lagt til grunn at uttrykket "kjente fordringshavere" i gjeldsordningsloven § 5-3 annet ledd også omfatter kausjonister, se blant annet LB-2011-54199. Det samme må da gjelde for medansvarlige. Det vises til at en gjeldsordning kan gå ut på at skyldneren blir gjeldfri, mens medforpliktete fortsatt hefter fullt ut for kravet, samtidig som regresskravet mot skyldneren bortfaller som følge av gjeldsordningen. Saksbehandlingsfeilen er en absolutt opphevelsesgrunn, jf. tvisteloven § 29-21 annet ledd bokstav d.
- (11) Uansett er vilkårene for gjeldsordning ikke oppfylt. Stadfestelsen av gjeldsordningen virker støtende, jf. gjeldsordningsloven § 1-3. Det stadfestede forslaget innebærer at skyldneren får ettergitt flere hundre tusen kroner av boliggjelden som A er medansvarlig for, og som derfor må innfris av henne. Lagmannsretten har ikke vurdert innsigelsene mot gjeldsordningen.
- (12) A har lagt ned slik påstand:
- "Prinsipalt:**
- 1. Lagmannsrettens kjennelse oppheves, og saken hjemvises til tingretten til ny behandling.**
 - 2. Staten dømmes til å erstatte As saksomkostninger for tingretten, lagmannsretten og Høyesteretts ankeutvalg med kr 40.320 hvorav rettsgebyr for lagmannsrett og Høyesterett utgjør totalt kr 10.320.**
- Subsidiært:**
- 3. Bs forslag til tvungen gjeldsordning nektes stadfestet.**
 - 4. B dømmes til å erstatte As saksomkostninger for tingretten, lagmannsretten og Høyesteretts ankeutvalg med kr 40.320 hvorav rettsgebyr for lagmannsrett og Høyesterett på totalt kr 10.320."**
- (13) B har i korte trekk gjort gjeldende:
- (14) Vilkårene for gjeldsordning er oppfylt. Det er ikke riktig at det stadfestede forslaget innebærer at skyldneren får ettergitt flere hundre tusen kroner av boliggjelden og at A må innfri denne. Av den samlede gjelden på 1 623 633 kroner til DNB ASA som er sikret med pant i boligen, er 1 529 000 kroner boliglån. Siden boligen skal beholdes, skal 1 265 000 kroner rentebetjenes i gjeldsordningsperioden i henhold til namsmannens verdsettelse, og hovedstolen vil bestå. Skyldnerens mor er kausjonist for differansen på 264 000 og vil innfri denne. Resten av gjelden på 94 633 kroner er As lån.
- (15) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerket at utvalgets kompetanse etter tvisteloven § 30-6 er begrenset til å prøve lagmannsrettens saksbehandling og lovtolkning.

- (16) Lagmannsretten tar i sin kjennelse korrekt utgangspunkt i gjeldsordningsloven § 5-3 annet ledd hvoretter ”samtlige kjente fordringshavere som berøres” skal innkalles til den muntlige forhandlingen i tingretten om skyldnerens forslag til gjeldsordning. Siden A ikke er ”... fordringshaver i forhold til ankemotparten, men en solidarisk medskyldner” var det etter lagmannsrettens oppfatning ingen saksbehandlingsfeil at hun ikke ble innkalt til rettsmøtet.
- (17) Lagmannsrettens avgjørelse har isolert sett støtte i ordlyden i gjeldsordningsloven § 5-3 annet ledd. Ankeutvalget har likevel – særlig ut fra sammenhengen med andre regler i loven og uttalelser i forarbeidene – kommet til at lagmannsrettens lovforståelse ikke kan opprettholdes.
- (18) Før en lovendring 10. januar 2003 skulle ”kjente fordringshavere” varsles om åpning av gjeldsforhandling, mens ”kjente fordringshavere som berøres” skulle underrettes om skyldnerens forslag til gjeldsordning. Et av siktemålene for lovrevisjonen var å sikre at også medansvarlige for skyldnerens lån ble varslet om gjeldsforhandlingen, jf. Ot.prp. nr. 99 (2001–2002) side 59 flg. På side 61 i proposisjonen heter det således under overskriften ”Varsling av medforpliktete”:

”Departementet foreslo i høringsnotatet regler for å sikre at medforpliktete alltid blir varslet og formelt gjort til part i saken. Det ble foreslått å innta en bestemmelse om dette både i § 3-2, som bl.a omhandler varsling av kreditorer, og § 4-11 som bl.a omhandler saksbehandlingen i forbindelse med forslag til frivillig ordning.”

- (19) Departementet videreførte høringsforslaget, jf. side 62 i proposisjonen hvor det heter:

”Gjeldsordningsloven vil dermed etter forslaget inneholde følgende regler om kausjonister og andre medforpliktete:
 - ...
 - ...
- Regler om at kausjonist og andre medforpliktete gis kreditorstatus når en sak etter gjeldsordningsloven innledes og forslag til frivillig gjeldsordning utsendes, jf utkast til § 3-2 annet ledd første punktum og § 4-12 første ledd annet punktum. Bakgrunnen her er at departementet er kjent med at kausjonister og andre medforpliktete i noen tilfeller har blitt uteglemt i gjeldsordningssaker.”

- (20) I spesialmotivene til endringen av § 3-2 annet ledd første punktum heter det at bestemmelsen er tatt inn for at ”... namsmannen skal bli minnet på å varsle kausjonister og andre medforpliktete om gjeldsforhandlingen”, se side 98 i proposisjonen.
- (21) I tråd med forarbeidsuttalelsene ble varslingsreglene utvidet til også å omfatte ”eventuelle solidarisk medforpliktete”, jf. någjeldende § 3-2 annet ledd første punktum og § 4-12 første ledd annet punktum. Men regelen i § 5-3 annet ledd om innkalling til muntlig forhandling om skyldnerens forslag til tvungen gjeldsordning ble ikke endret. Forarbeidene er tause om bakgrunnen for dette.
- (22) Uttalelsene i forarbeidene trekker klart i retning av at lovgiveren generelt mente å likestille medskyldnere og kausjonister med ordinære fordringshavere når det gjelder informasjon og mulighet til å gjøre sitt syn gjeldende i gjeldsordningsprosessen. Det vises særlig til uttalelsene gjengitt ovenfor om at departementet ønsket ”... å sikre at medforpliktete alltid blir varslet og formelt gjort til part i saken” og at ”... medforpliktete i noen tilfeller har blitt uteglemt i gjeldsordningssaker”. Det er vanskelig å se noen grunn til at berørte medskyldnere, som etter forarbeidene skal ha partsstatus, ikke også skal kalles inn til forhandling om skyldnerens forslag.

- (23) Ankeutvalget har etter dette kommet til at innkallingsregelen i § 5-3 annet ledd må forstås slik at den omfatter samme krets som varslingsregelen i § 4-12 første ledd annet punktum. Eventuelle solidarisk medforpliktete som berøres av forslaget til tvungen gjeldsordning, skal således innkalles til muntlig forhandling.
- (24) Hvorvidt, og eventuelt på hvilken måte, A ”berøres” av gjeldsordningen, er omstridt mellom partene. Ut fra sin lovforståelse, var det ikke foranledning for lagmannsretten til å ta stilling til om dette vilkåret er oppfylt. Dette ligger det utenfor ankeutvalgets kompetanse å ta stilling til.
- (25) Lagmannsrettens avgjørelse må på denne bakgrunn oppheves. Ved den nye avgjørelse må lagmannsretten ta stilling til om A berøres av gjeldsordningen, og derfor skulle vært innkalt til den muntlige forhandlingen i tingretten.
- (26) Den ankende part har påstått seg tilkjent sakskostnader for tingrett, lagmannsrett og Høyesterett. Sakskostnadsavgjørelsen for tingrett og lagmannsrett må utstå til lagmannsrettens fornyede behandling av saken, jf. tvisteloven § 20-8 tredje ledd. Etter omstendighetene tilkjennes ikke sakskostnader for Høyesterett.
- (27) Den ankende part har også krevd erstatning for sakskostnadene fra staten under henvisning til tvisteloven § 20-12 første ledd bokstav a. Slik saken nå står, kan det ikke avgjøres om det er grunnlag for å idømme erstatning etter bestemmelsen. Kravet kan eventuelt fremsettes på nytt for lagmannsretten. Staten ved Domstoladministrasjonen må i tilfelle gjøres til part, se tvisteloven § 20-12 tredje ledd.
- (28) Avgjørelsen er enstemmig.

SLUTNING :

Lagmannsrettens kjennelse oppheves.

Sakskostnader for Høyesterett tilkjennes ikke.

Kristin Normann
(sign.)

Ingse Stabel
(sign.)

Knut H. Kallerud
(sign.)

Riktig utskrift: